

**ΕΠΕΝΔΥΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΕ ΕΝΑ ΑΣΤΑΘΕΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**

ΕΠΕΝΔΥΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΕ ΕΝΑ ΑΣΤΑΘΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η Παγκόσμια Οικονομία

2. Ο Ενεργειακός Μετασχηματισμός

2.1 Ο Πετρελαϊκός κλάδος στη μεταπετρελαϊκή εποχή

3. Επενδύοντας στον Ελληνικό Ενεργειακό Τομέα

*3.1 Προβλέψεις για την ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση ενέργειας
στην Ελλάδα*

3.2 Η γεωπολιτική αστάθεια στη Ν.Α Ευρώπη

3.3 Το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον

4. Η επενδυτική στρατηγική του Ομίλου ΕΛΠΕ

1. Η Παγκόσμια Οικονομία

Η τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα σήμανε το τέλος του ρυθμιζόμενου καπιταλισμού και την μετάβαση στην περίοδο του διεθνικού καπιταλισμού. Είναι η περίοδος της απορρύθμισης και της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, που καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό τη νέα δομή συσσώρευσης στο παγκόσμιο ανταγωνιστικό πλαίσιο.

Η απορρύθμιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και η περιορισμένη εποπτεία, συνοδεύθηκε από την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη του σκιώδους τραπεζικού συστήματος και των καινοτόμων χρηματοοικονομικών προϊόντων. Η χρηματοπιστωτικοποίηση (financialization) της παγκόσμιας οικονομίας αποτέλεσε τη νέα πραγματικότητα. Η υψηλή ρευστότητα, η υποτίμηση του πιστωτικού κινδύνου και η άγνοια της συμπεριφοράς των καινοτόμων προϊόντων είναι τα χαρακτηριστικά της νέας αγοράς με συνακόλουθο, πέραν των άλλων, τη ραγδαία αύξηση του δημόσιου και ιδιωτικού χρέους.

Τη νέα δομή συσσώρευσης, πέραν της επιτάχυνσης της παγκοσμιοποίησης των οικονομιών και της χρηματοπιστωτικοποίησης της παγκόσμιας οικονομίας, με κυρίαρχο ρόλο για το σκιώδες τραπεζικό σύστημα, καθορίζουν, αφ' ενός μεν το μείζον για το μέλλον του πλανήτη ζήτημα της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και της λήψης των κατάλληλων μέτρων για βιώσιμη ανάπτυξη, αφ' ετέρου δε ο βαθμός συμμετοχής και ο ρόλος των εθνικών οικονομιών στη συντελούμενη 4^η βιομηχανική επανάσταση (τεχνητή νοημοσύνη vs εργασία) που διαμορφώνει την νέα οικονομία με έναν τελικά συντελεστή το τεχνολογικό κεφάλαιο, με ήδη εμφανή τα αποτελέσματα από την αποδόμηση και αναδιάρθρωση του παραγωγικού συστήματος, τόσο στη

διεύρυνση των ανισοτήτων σε επίπεδο εθνικών οικονομιών όσο και στην αύξηση της ανεργίας της μεσαίας τάξης.

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 ανέκοψε προσωρινά την έως τότε απρόσκοπτη πορεία χρηματιστικοποίησης της παγκόσμιας οικονομίας, συνέβαλε όμως καθοριστικά στην ανάδειξη και επιβάρυνση των αρνητικών εξελίξεων (ανισότητα, ανεργία, περιθωριοποίηση, αποδιάρθρωση δομών) στο πλαίσιο του συντελούμενου οικονομικοκοινωνικού μετασχηματισμού.

Μάλιστα δε, η περιθωριοποίηση μεγάλου μέρους της πάλαι ποτέ κραταιάς μεσαίας τάξης του αναπτυγμένου κόσμου, υπό την πίεση, της διεύρυνσης των εισοδηματικών ανισοτήτων, των νέων συνθηκών στο χώρο της εργασίας (ευέλικτη και μερική απασχόληση, κατάργηση συλλογικών συμβάσεων, απελευθέρωση απολύσεων) και της αυξημένης ανεργίας, θεωρείται ότι **ευθύνεται για την εμφανιζόμενη ριζοσπαστικοποίηση και την άνοδο λαϊκίστικων κινημάτων** και κομμάτων καθώς το έθνος κράτος στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης βρίσκεται αντιμέτωπο με το κατά Rodrik πολιτικό “*τρίλημμα*” της παγκόσμιας οικονομίας, σύμφωνα με το οποίο *“είναι αδύνατο να προωθήσουμε ταυτόχρονα, τη δημοκρατία, την εθνική κυριαρχία και την οικονομική παγκοσμιοποίηση”*.

Οι αρνητικές αυτές εξελίξεις, στην περίπτωση της Ε.Ε, επιβαρύνθηκαν περαιτέρω από τις επιπτώσεις της γεωπολιτικής αστάθειας στην ευρύτερη περιοχή (Ουκρανία, Συρία, Β. Αφρική, Ιράν) και ιδιαίτερα από τις ανεξέλεκτες προσφυγικές ροές.

Η συνεχιζόμενη αδύναμη ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας για όγδοο ήδη χρόνο από το 2008, καθώς και η δραματική επιβράδυνση του

διεθνούς εμπορίου, **αναδεικνύει την “πρόσκαιρη ” στασιμότητα** της οικονομικής ανάπτυξης σε νέα **“κανονικότητα”**.

Στο πλαίσιο της νέας (αρνητικής) “κανονικότητας” για την παγκόσμια οικονομία, η οικονομική κρίση μετεξελίσσεται σε **κοινωνική και πολιτική κρίση** και αναδεικνύει τις επιλογές του πολιτικού τριλήμματος ως καθοριστικής σημασίας για τις περαιτέρω παγκόσμιες εξελίξεις ειδικότερα για τον ευρωπαϊκό χώρο, με εμφανείς τους κινδύνους αποσταθεροποίησης του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, δεδομένου ότι *“.....αν θέλουμε να προωθήσουμε την παγκοσμιοποίηση, θα πρέπει να εγκαταλείψουμε το έθνος-κράτος. Αν πάλι διατηρήσουμε και εμβαθύνουμε τη δημοκρατία, θα πρέπει να επιλέξουμε ανάμεσα στο έθνος-κράτος και τη διεθνή οικονομική ολοκλήρωση. Τέλος, αν επιθυμούμε να διατηρήσουμε την εθνική κυριαρχία, θα πρέπει να επιλέξουμε ανάμεσα στην εμβάθυνση της δημοκρατίας και την εμβάθυνση της παγκοσμιοποίησης.....”*.

Οι επιλογές αυτές θα καθορίσουν σε μεγάλο βαθμό τις συνθήκες ισορροπίας του σύγχρονου πολυπολικού κόσμου, της συνεχιζόμενης **οικονομικής παγκοσμιοποίησης, της μεταπετρελειακής και μεταλιγνιτικής εποχής** (για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής) και τέλος της **μεταψηφιακής εποχής** της επερχόμενης κυριαρχίας της τεχνητής νοημοσύνης και του τεχνολογικού κεφαλαίου με προφανείς τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις από την πλήρη αποδιάρθρωση των παραγωγικών δομών όπως τις γνωρίζαμε μέχρι σήμερα.

Στον κόσμο της **“νέας οικονομίας”** οι μέχρι σήμερα εργαζόμενοι στις λεγόμενες παραδοσιακές βιομηχανίες της Δύσης, θα βρίσκονται σταδιακά εκτός παραγωγικής διαδικασίας καθώς επίσης και ένα πλήθος επαγγελματιών των υπηρεσιών και του εμπορίου , διαμορφώνοντας ένα στρατό μακροχρόνια ανέργων που η αυξημένη παραγωγικότητα του

τεχνολογικού κεφαλαίου συνεχώς θα διευρύνει έστω και με μειωμένους ρυθμούς, αναδεικνύοντας το ζήτημα αυτό ως το μείζον για το καπιταλιστικό σύστημα του κοντικού μας αύριο. Ενδεικτικές του αδιεξόδου είναι οι πρόσφατες προτάσεις για βασικό ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα προς όλους με στόχο την μείωση των ανισοτήτων.

Για την άρση των αδιεξόδων της “νέας κανονικότητας” της χαμηλής ανάπτυξης, φαίνεται ότι ισχυρή πλέον διαμορφώνεται η άποψη ότι μόνο μια ολοκληρωμένη αντίληψη οικονομικής πολιτικής σε συνδυασμό με τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου των Κεντρικών Τραπεζών είναι σε θέση να υποστηρίξουν επαρκώς τον αναγκαίο αναπροσανατολισμό προς μια υψηλότερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη και χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

2. Ο Ενεργειακός Μετασχηματισμός

Οι ενεργειακές επιλογές για τις προσεχείς δεκαετίες διατρέχονται από την απόφαση της διεθνούς κοινότητας για ανάληψη δράσης σε παγκόσμιο επίπεδο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ο κεντρικός στόχος της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές επιχειρείται να επιτευχθεί με πολιτικές δεσμεύσεις, δράσεις και μέτρα με κοινούς στόχους:

- την υψηλή ενεργειακή απόδοση και εξοικονόμηση ενέργειας
- την ανταγωνιστική παρουσία και αποδοχή τεχνολογιών διαφοροποιημένων εκπομπών (πυρηνική ενέργεια, δέσμευση, αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα (carbon capture and storage, **CCS**)
- την μείωση της συμμετοχής των στερεών καυσίμων και του πετρελαίου

- την αύξηση του μεριδίου συμμετοχής των ανανεώσιμων Πηγών ενέργειας (ΑΠΕ)

Οι εκτιμήσεις των διάφορων φορέων σε Η.Π.Α, Ε.Ε και Ιαπωνία, καθώς και της IEA, για την ανάπτυξη του ενεργειακού τομέα, **συγκλίνουν στην μείωση της συνολικής ακαθάριστης εγχώριας ενεργειακής κατανάλωσης**, στη διάρκεια της περιόδου 2015-2030-2050, που προβλέπεται ως συνακόλουθο, **αφ' ενός μεν**, της επίτευξης **των στόχων της εξοικονόμησης ενέργειας και της αυξημένης ενεργειακής απόδοσης**, **αφ' ετέρου δε**, των, αναμενόμενων **χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης**, της παγκόσμιας οικονομίας.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι προβλέψεις των διεθνών οργανισμών και της ΕΕ συγκλίνουν στον περιορισμό της συνολικής ακαθάριστης εγχώριας ενεργειακής κατανάλωσης την περίοδο 2015-2030, από 2,43 % (MIT) και 6,62 % (EU Reference Scenario 2016) έως 12,07 % (IEA) με εξαίρεση το Ιαπωνικό Ινστιτούτο Ενέργειας) το οποίο προβλέπει αύξηση 4,02 % περίπου.

Όσον αφορά τις εκτιμήσεις για τη μελλοντική δομή της ακαθάριστης ενεργειακής κατανάλωσης, οι εκτιμήσεις των φορέων συγκλίνουν, αφ' ενός μεν στον σημαντικό περιορισμό της συμμετοχής των στερεών καυσίμων σε ποσοστό από 37,25% (EU) έως 57,25 % (IEA) και του πετρελαίου από 11,5 % (EU) έως 29,22 % (IEA), στην περιορισμένη μείωση της συμμετοχής της πυρηνικής ενέργειας και στη διατήρηση του επιπέδου του φυσικού αερίου, αφ' ετέρου δε στη σημαντικότερη αύξηση της συμμετοχής των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), από 43,93% (EU) έως 63,28 % (IEA).

Κοινή είναι η θέση των φορέων ότι η παγκόσμια οικονομία έχει εισέλθει στη μεταπετρελαϊκή –μεταλιγνιτική εποχή και ότι η

αντιμετώπιση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής θα έχει πιθανότητα επιτυχίας, μόνο υπό την προϋπόθεση αποτελεσματικής και συστηματικής εξοικονόμησης ενέργειας καθώς και αυξημένης ενεργειακής απόδοσης.

2.1 Ο Πετρελαϊκός κλάδος στη μεταπετρελαϊκή εποχή

Ο πετρελαϊκός κλάδος τόσο σε επίπεδο έρευνας και παραγωγής όσο και σε επίπεδο διύλισης και retail, αντιμετωπίζει τις ασφυκτικές πιέσεις των επιπτώσεων της διαφοροποίησης των δομών της ενεργειακής κατανάλωσης στο πλαίσιο των σχεδιασμών αποφάσεων και δράσεων αντιμετώπισης του μείζονος ζητήματος της κλιματικής αλλαγής.

Κραταιές πετρελαιοπαραγωγικές χώρες, όπως η Σαουδική Αραβία, αναπροσανατολίζονται προς τη νέα πραγματικότητα της μεταπετρελαϊκής εποχής.

Αναφέρομαι ενδεικτικά, στην ανακοίνωση του Μαΐου 2016, από τον διάδοχο Πρίγκιπα Mohammed bin Salman, του ριζοσπαστικού σχεδίου Vision 2030, μετατόπισης της Σαουδικής Αραβίας από τη μονοδιάστατη οικονομία του πετρελαίου και τον κυρίαρχο ρόλο της δημόσιας οικονομίας. Για την χρηματοδότηση και υλοποίηση του σχεδίου αυτού διαφοροποίησης της οικονομίας η Aramco ετοιμάζεται για δημόσια προσφορά της τάξης των \$ 2 τρισ.

Αναφέρομαι επίσης στην πρόσφατη ανακοίνωση ότι σε συνεργασία με την ιαπωνική τεχνολογική εταιρεία Softbank η κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας ιδρύει το μεγαλύτερο επενδυτικό ταμείο του κόσμου με κεφάλαια \$ 100 δισ., καθώς επίσης και **στο πρόσφατο γεγονός** ότι η κορυφαία παραγωγός χώρα προσέφυγε **για πρώτη φορά** στην έκδοση ομολόγου ποσού ρεκόρ \$ 17,5 δισ, για την κάλυψη των ελλειμμάτων του

προϋπολογισμού, που επιβεβαιώνει το ξεκίνημα της μεταπετρελαϊκής εποχής.

Παράλληλα υπό την πίεση της περιορισμένης ζήτησης, ο ανταγωνισμός στον κλάδο της διύλισης εντείνεται και σειρά ευρωπαϊκών διυλιστηρίων διέκοψαν τη λειτουργία την τελευταία δεκαετία.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της FuelsEurope το κόστος διύλισης των ευρωπαϊκών διυλιστηρίων μετά τις σημαντικές “νομοθετικές” επιβαρύνσεις, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής, είναι κατά 1,2 δολλάρια ανά βαρέλι υψηλότερο, σε σχέση με τα διατιθέμενα στην Ευρώπη πετρελαϊκά προϊόντα προέλευσης περιφερειακών διυλιστηρίων, ενώ στην περίπτωση των ελληνικών διυλιστηρίων η διαφορά των 1,2 δολλάρια το βαρέλι ανεβαίνει στα 4 δολλάρια περίπου το βαρέλι λόγω της γεωγραφικής θέσης της χώρας.

Τέλος, στο επίπεδο του retail ο περιορισμός της ζήτησης πετρελαιοειδών και ο αναπροσανατολισμός για τα υβριδικά αυτοκίνητα, αναδεικνύει τα έσοδα πλην καυσίμων (Non Fuels Revenues) καθοριστικό παράγοντα αναπροσανατολισμού προς το λεγόμενο πρατήριο του μέλλοντος.

3. Επενδύοντας στον Ελληνικό Ενεργειακό Τομέα

3.1 Προβλέψεις για την ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση ενέργειας στην Ελλάδα

Σημαντικά διαφοροποιημένες είναι οι προβλέψεις για τις ενεργειακές εξελίξεις στην ελληνική περίπτωση με χαρακτηριστικό τις ιδιαίτερα φιλόδοξες εκτιμήσεις ποσοτικών στόχων αλλά και μετασχηματισμού της δομής.

Πλέον συγκεκριμένα σύμφωνα με τις προβλέψεις για την Ελλάδα (EU Reference Scenario 2016), η συνολική ακαθάριστη εγχώρια ενεργειακή κατανάλωση μειώνεται μεταξύ των ετών 2015 και 2030 κατά 19,84 % όταν το ΑΕΠ της χώρας εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 23 %. Συνακόλουθα αυτών καθίσταται προφανές ότι, **η επίτευξη του στόχου αυτού προϋποθέτει, αφ' ενός μεν, αποτελεσματικό εθνικό πρόγραμμα ριζικής εξοικονόμησης ενέργειας, αφ' ετέρου δε συγκροτημένο πρόγραμμα παρεμβάσεων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης.**

Όσον αφορά τη διαφοροποίηση της δομής προβλέπεται **σημαντικότερη μείωση της συμμετοχής των στερεών καυσίμων 56,5 %**, μεταξύ των ετών 2015 και 2030 και 65,3 % μεταξύ 2015 και 2040, σηματοδοτώντας την ταχεία **μετάβαση στη μεταλιγνιτική εποχή** που η επιτυχία της προϋποθέτει συστηματικό και συντονισμένο προγραμματισμό, ούτως ώστε το ιδιαίτερης σημασίας εγχείρημα να υλοποιηθεί με το ελάχιστο εθνικό και περιφερειακό κοινωνικοοικονομικό κόστος.

Σημαντική επίσης είναι και η προβλεπόμενη **μείωση της συμμετοχής του πετρελαίου** κατά 25,16 % μεταξύ 2015 και 2030 και 29,82 % μεταξύ των ετών 2015 και 2040, γεγονός το οποίο συνεπάγεται την διαρκή βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των ελληνικών διυλιστηρίων ώστε να υποστηριχθεί αποτελεσματικά η προβλεπόμενη “υποχρεωτική” διάθεση της παραγωγής πετρελαιοειδών στην εξωτερική αγορά, μάλιστα δε στη διάρκεια της λεγόμενης μεταπετρελαϊκής εποχής, όπου ο διεθνής ανταγωνισμός εντείνεται ιδιαίτερα. Αντίθετα επιτεύξιμες κρίνονται οι εκτιμήσεις για την προβλεπόμενη **αύξηση της συμμετοχής του φυσικού αερίου** κατά 10,07 % μεταξύ των ετών 2015-2030 και 20,27 % μεταξύ των ετών 2015-2040.

Τέλος, ιδιαίτερα αυξημένων απαιτήσεων είναι **το εγχείρημα της κατά 73,69 % αύξησης της συμμετοχής των ΑΠΕ**, στη συνολική ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση **ενέργειας** μεταξύ των ετών 2015 και 2030 και κατά 94,64 % μεταξύ των ετών 2015-2040. Μάλιστα δε, λαμβάνοντας υπόψη, τις εκτιμήσεις για τις αυξητικές μεταβολές της αιολικής και της ηλιακής ενέργειας (315,75 % και 108,56 % αντίστοιχα μεταξύ των ετών 2015 και 2030) καθίσταται περισσότερο από προφανές ότι η υλοποίηση του σχεδιασμού αυτού αναδεικνύεται σε εγχείρημα υψηλότερων απαιτήσεων τόσο για τον ιδιωτικό αλλά κύρια για τον δημόσιο τομέα που έχει την ευθύνη του κεντρικού σχεδιασμού και της διαμόρφωσης ενός σύγχρονου θεσμικού πλαισίου που θα συμβάλλει στην ανταγωνιστική παρουσία των επιχειρησιακών μονάδων.

3.2 Η γεωπολιτική αστάθεια στη Ν.Α Ευρώπη

“ Η Ε.Ε σήμερα παρουσιάζει μια εικόνα μειωμένης συνοχής, συρρικνούμενου ρόλου και αβέβαιου μέλλοντος.....,” ώστε *“κάποιες Κασσάνδρες της διεθνούς διπλωματίας να παρομοιάζουν την Ε.Ε του σήμερα με την Αυστροουγγρική Αυτοκρατορία στις αρχές του 20^{ου} αιώνα”* (.....).

Η ανησυχητική αύξηση της έντασης στις γειτονικές περιοχές με τη Ρωσία, οι εξελισσόμενες κρίσεις στην Ουκρανία και στον ευρύτερο χώρο της Μέσης Ανατολής και της Βορείου Αφρικής (ΜΑΒΑ) με κύρια πηγή ανησυχίας τα γεγονότα της Συρίας, καθώς επίσης και μια σειρά *“ασύμετρων απειλών”* όπως *“η κλιματική αλλαγή, η Ισλαμική Τρομοκρατία, η θαλάσσια ασφάλεια και η πειρατεία, ο υβριδικός πόλεμος, η ενεργειακή ασφάλεια, ο κυβερνοπόλεμος και τέλος οι προσφυγικές – μεταναστευτικές ροές από το Νότο”*, συνθέτουν ένα πλέγμα αιτιών για τη

διαμόρφωση του κλίματος της εντεινόμενης ανασφάλειας και γεωπολιτικής αστάθειας στη ΝΑ Ευρώπη.

Πλην όμως, το εμφανές αυτό μειονέκτημα για τις χώρες της περιοχής, μπορεί και πρέπει να αποτελέσει την αφετηρία οικοδόμησης ενός σημαντικού πλεονεκτήματος για το επιχειρείν και τις επενδύσεις στην Ελλάδα.

*“ Παρά τα όχι ευκαταφρόνητα προβλήματα της η Ελλάδα είναι νησίδα σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή της” (.....). Οι πολιτιστικοί, οικονομικοί, πολιτικοί και στρατιωτικοί δεσμοί με χώρες της περιοχής, η γνώση των ζητημάτων και το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι μέλος της Ε.Ε και του ΝΑΤΟ ενισχύουν τις δυνατότητες συμβολής στην επίλυση διμερών ή και πολυμερών προβλημάτων και **“στην οικοδόμηση κεφαλαίου ως χώρα που συμβάλλει σε επίλυση προβλημάτων, χρήσιμο αντίβαρο στην εικόνα χώρας με σημαντικά δικά της προβλήματα (οικονομικό, μεταναστευτικό)”** που προϋποθέτει όμως **“.....την διαμόρφωση των συνθηκών αποδοχής ελληνικού ρόλου κατά περίπτωση και από τη διεθνή κοινότητα”** (.....).*

3.3 Το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον

Στην εισήγησή μου στο περυσινό συνέδριο του IENE με θέμα “ο ρόλος του Ομίλου των ΕΛΠΕ στην ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας” είχα αναφερθεί στα κοινότυπα “προαπαιτούμενα” για το όποιο εγχείρημα ανάκαμψης που κρίνω χρήσιμο, να παραθέσω και σήμερα.

Στα προαπαιτούμενα αυτά συμπεριλαμβάνονται:

1. Η σταθερότητα του πολιτικού συστήματος

2. Το σταθερό περιορισμένης έκτασης, αντιγραφειοκρατικό και ευέλικτο πλαίσιο, των άκρως απαραίτητων και σύμφωνων με τις ευρωπαϊκές πολιτικές, κρατικών ρυθμίσεων
3. Οι αξιόπιστες μεταρρυθμίσεις για την πρόληψη και την πάταξη της εκτεταμένης φοροδιαφυγής, διαπλοκής και διαφθοράς
4. Η εξυγίανση του χρηματοπιστωτικού συστήματος
5. Οι επιλεγμένες δράσεις και παρεμβάσεις εξασφάλισης «διαχρονικά» πλεονασματικών προϋπολογισμών
6. Η σαφής αναπτυξιακή στρατηγική και στόχοι (επιλογή παραγωγικών τομέων και αναπτυξιακών πολιτικών στην κατεύθυνση ενίσχυσης της διεθνούς ανταγωνιστικότητας)
7. Το ελκυστικό πλαίσιο προσέλκυσης επενδύσεων
8. Η δραστική ενίσχυση της χρηματοδότησης της **Εκπαίδευσης** και της **Έρευνας**, στην κατεύθυνση της ανάπτυξης εξωστρεφών συνεργασιών και της ενεργούς συμμετοχής στα ευρωπαϊκά και διεθνή ερευνητικά προγράμματα καινοτομίας και προώθησης των κλάδων αιχμής και τέλος
9. Η συνολική αντιμετώπιση, στο πλαίσιο της Ε.Ε, του εντεινόμενου προσφυγικού και μεταναστευτικού προβλήματος

Οι εξελίξεις στην διαμόρφωση των προαπαιτούμενων αυτών τα οποία καθιστούν ελκυστικές ή όχι τις επενδύσεις στην χώρα μας, αποτυπώνονται στην κατάταξη της χώρας σύμφωνα με τους σχετικούς δείκτες των διεθνών οργανισμών για τα ζητήματα ανταγωνιστικότητας, ελκυστικότητας του επιχειρείν, διαφθοράς και ρύθμισης αγορών και δικτύων.

Η διαχρονική υστέρηση της Ελλάδας αποτυπώνεται στην κατάταξη της χώρας στις τελευταίες θέσεις της ΕΕ αλλά και περί ή ακόμα και κάτω

από τη θέση γειτονικών χωρών της βαλκανικής (60^η θέση επί 189 χωρών στο δείκτη Doing Business 2016 της World Bank, 34^η θέση επί 42 χωρών στο δείκτη διαφθοράς της Διεθνούς Διαφάνειας (CPI), 40^η θέση στο δείκτη ανταγωνιστικότητας του Ινστιτούτου για την Ανάπτυξη του Management (IMP World Competitiveness Center), 42^η θέση επί 42 χωρών στο δείκτη της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας 2016/17 του World Economic Forum (GCI).

Οι αρνητικές αυτές διαπιστώσεις δεν επιτρέπουν πολιτικές θριαμβολογίες ή αφορισμούς για την ανεπαίσθητη μεταβολή στην κατάταξη της χώρας που παραμένει ουραγός των εξελίξεων, αλλά αντίθετα επιβάλλουν την ευρεία συναίνεση και κοινή αποδοχή της διαχρονικά επαναλαμβανόμενης κοινότυπης διαπίστωσης ότι αναγκαία και ικανή συνθήκη για έξοδο από το τέλμα της στασιμότητας αποτελούν η συστηματική μεταρρύθμιση και εκσυγχρονισμός των παραγωγικών δομών της κρατικής γραφειοκρατίας και του θεσμικού πλαισίου.

Όσον αφορά τον ενεργειακό τομέα θα πρέπει να αναφερθεί επίσης ότι σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της Ernst & Young (EY) για την κατάρτιση του Δείκτη Ελκυστικότητας Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Renewable Energy Country Attractiveness Index RECAI) η Ελλάδα σε σύνολο 40 χωρών καταλαμβάνει την τελευταία θέση με βασικές αιτίες την υστέρηση σε μια σειρά από παράγοντες όπως:

- Την ύπαρξη βασικών προϋποθέσεων, όπως δίκτυα, μακροχρόνιες συμβάσεις και χρηματοδότηση
- Το γενικότερο επενδυτικό κλίμα, η ευκολία του επιχειρείν και η μακροοικονομική σταθερότητα
- Ο βαθμός στον οποίο ισχύουσες πολιτικές ενθαρρύνουν ή εμποδίζουν την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

- Οι προοπτικές για τις επι μέρους μορφές ΑΠΕ

Μάλιστα δε θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι συνεχιζόμενες αρνητικές αυτές επιδόσεις, σημειώνονται παρά το ότι τα τελευταία πέντε έτη η Ελλάδα έχει ανακτήσει σημαντικό μέρος της ανταγωνιστικότητας σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες με βάση το δείκτη πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας (real effective exchange rate).

Επίσης, ως προς τις συνθήκες του επιχειρείν, πέραν των ιδιαίτερων δυσκολιών πρόσβασης στο πιστωτικό σύστημα, δυσμενές είναι το επιχειρηματικό κλίμα από το γεγονός ότι το κόστος χρήματος για τις επιχειρήσεις παραμένει απαγορευτικό, αφού τα ονομαστικά επιτόκια στην Ελλάδα διαμορφώνονται 50 % περίπου υψηλότερα από την Πορτογαλία και 200 % υψηλότερα από το Βέλγιο και αντίστοιχα τα πραγματικά επιτόκια με σταθερούς φόρους, σύμφωνα με την ΕΚΤ, είναι 7,9 % στην Ελλάδα, έναντι 3,7 % στην Πορτογαλία και 1,3 % στο Βέλγιο.

Τέλος, στην περίπτωση αναζήτησης χρηματοδότησης στη διεθνή αγορά, σημαντικά αρνητική επίπτωση στο εγχείρημα έχει η εξέλιξη του λεγόμενου “country risk” στο οποίο συνδυασμένα ενσωματώνονται:

- το πολιτικό ρίσκο,
- το ρίσκο συναλλαγματικής ισοτιμίας,
- το οικονομικό ρίσκο και
- το ρίσκο μεταφοράς κεφαλαίων στην περίπτωση capital controls.

Το country risk σε μια πρώτη προσέγγιση εκτιμάται με βάση τις τιμές των 5ετών ασφαλίσεων κινδύνου (Credit Default Swaps, CDS) και αποτυπώνεται στην απόδοση των 19ετών ομολόγων του δημοσίου που

σήμερα είναι 8,04 % έναντι 3,09 % στην Πορτογαλία και 1,17 % στην Ισπανία.

Διαχρονικά το ελληνικό CDS από 0,5 % το 2008 και τα υψηλά 38 % το 2011 και 67 % το 2015, σήμερα βρίσκεται περίπου στο 10 % ασκώντας ιδιαίτερα σημαντικές πιέσεις στην διεθνή χρηματοδότηση των ελληνικών επιχειρήσεων.

4. Η επενδυτική στρατηγική του Ομίλου ΕΛΠΕ

Ο ενεργειακός Όμιλος ΕΛΠΕ έχει διαμορφώσει τη στρατηγική για την περίοδο 2016-2021 με βασικούς άξονες τη βιώσιμη ανάπτυξη και την εταιρική κοινωνική ευθύνη, τον αναπροσανατολισμό του Ομίλου στο πλαίσιο του συντελούμενου ενεργειακού μετασχηματισμού και την ανταγωνιστική και κερδοφόρα λειτουργία όλων των επιχειρηματικών μονάδων.

Στο πλαίσιο αυτό έχουν τεθεί ως βασικοί στόχοι:

- Η ενίσχυση της εξωστρέφειας
- Η άμεση υιοθέτηση καινοτόμων μεθόδων και τεχνολογιών
- Η ανάπτυξη διεθνών συνεργασιών για τη διάχυση και εμπέδωση της σύγχρονης τεχνογνωσίας
- Η διαρκής επιμόρφωση του προσωπικού και
- Η διεξοδική παρακολούθηση και προσαρμογή στις εξελίξεις του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, των διεθνών αγορών ενεργειακών προϊόντων

Ο Όμιλος ΕΛΠΕ την περίοδο της κρίσης υλοποίησε ένα ευρύ επενδυτικό πρόγραμμα εκσυγχρονισμού των διυλιστηρίων Ελευσίνας και Θεσσαλονίκης και βελτίωσης της απόδοσης του διυλιστηρίου

Ασπροπύργου που ανέρχεται στο ύψος των 2,5 δισ. ευρώ περίπου, το οποίο του εξασφάλισε την ανταγωνιστική παρουσία την περίοδο που διανύουμε.

Με στόχο την παραμονή των διυλιστηρίων στο 25% των πρώτων μονάδων του ανταγωνισμού, είναι επιτακτική η ανάγκη συνέχισης επενδυτικών παρεμβάσεων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και ενσωμάτωσης νέων επιμέρους τεχνολογιών και τεχνογνωσίας, με επενδυτικές δαπάνες της τάξης των 400 εκατ. ευρώ την περίοδο 2016-2021.

Παράλληλα, με στόχο την διέγερση της παρουσίας του Ομίλου τόσο στην εσωτερική αλλά κύρια στην εξαγωγική αγορά πετρελαιοειδών, όπου τελικά εκτιμάται ότι θα κατευθύνεται το 70% περίπου της παραγωγής, ο Όμιλος αναδιαμορφώνει την εμπορική του πολιτική και επιχειρεί συστηματικά την είσοδο του σε νέες αγορές .

Παράλληλα σχεδιάζει ολοκληρωμένο πρόγραμμα διεύρυνσης της παρουσίας και μετασχηματισμού των μορφών και της επιχειρησιακής δράσης των μονάδων πώλησης, αφού τα κέρδη εκτός προϊόντων πετρελαιοειδών (NFR) εκτιμάται ότι έως το 2030 θα αποτελούν το 50% των συνολικών κερδών, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για τις βορειοευρωπαϊκές χώρες σήμερα πλησιάζει το 60 %.

Επίσης, ο Όμιλος εντός του έτους θα έχει ολοκληρώσει τις αναλυτικές μελέτες και τον σχεδιασμό των επενδυτικών δράσεων στην κατεύθυνση της αναδιαμόρφωσης της δομής και τον προσδιορισμό των μεσοπρόθεσμων στόχων αυξημένης συμμετοχής στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο, όπου ήδη έχει σημαντική παρουσία.

Τέλος, ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει στον επενδυτικό σχεδιασμό του Ομίλου στην Έρευνα και Παραγωγή Υδρογονανθράκων. Ο Όμιλος έχει ήδη προχωρήσει στην αναδιοργάνωση και αναβάθμιση της Γενικής Διεύθυνσης Έρευνας και Παραγωγής, η οποία έχει την ευθύνη της αναλυτικής και συστηματικής εξέτασης των ερευνητικών δεδομένων για τη συμμετοχή και την εκμετάλλευση επιχειρηματικών ευκαιριών σε συνεργασία με κορυφαίους διεθνείς εξειδικευμένους Ομίλους.

Εστιάζουμε στις περιοχές που είτε έχουμε δικαιώματα είτε θα αποκτήσουμε σύντομα, όπως είναι οι δύο χερσαίες και οι τρεις θαλάσσιες περιοχές στη Δ. Ελλάδα. Τα πρώτα αποτελέσματα από τις τρισδιάστατες σεισμικές έρευνες επιβεβαιώνουν την ύπαρξη πρωτεύοντος γεωλογικού στόχου, ο οποίος αν περιέχει πετρέλαιο εκτιμάται ότι θα είναι της τάξεως των 100 εκατ. βαρελιών. Η επεξεργασία, όμως, των σεισμικών δεδομένων συνεχίζεται και οι οριστικές αποφάσεις για την εκτέλεση γεώτρησης εκτιμάται ότι θα ληφθούν τον Ιούλιο του 2017.

Με τους πλέον συντηρητικούς υπολογισμούς το πενταετές επενδυτικό πλάνο του Ομίλου θα ανέλθει στα 750 εκατ. ευρώ με προφανείς τις πιθανότητες αύξησης περί το 1 δισ. ευρώ.

Προκειμένου να είναι εξασφαλισμένη η χρηματοδότηση του προγράμματος, ο Όμιλος έχει ήδη ολοκληρώσει τις παρεμβάσεις εξυγίανσης της χρηματοοικονομικής του δομής, έχοντας αφενός ήδη αποπληρώσει και αναχρηματοδοτήσει το σύνολο των υποχρεώσεών του για την περίοδο 2016-2018 συνολικού ύψους 1,5 δισ. ευρώ, περίπου, ενώ παράλληλα ολοκλήρωσε την βελτίωση των όρων και προϋποθέσεων (debt covenants) προηγούμενων ομολόγων και δανείων, με αποτέλεσμα την ετήσια εξοικονόμηση χρηματοοικονομικών δαπανών της τάξης των 30 εκατ. ευρώ.

Η πρόσφατη έξοδος του Ομίλου στις διεθνείς χρηματαγορές, παρά το απαγορευτικό country risk, στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία, αφού προσφέρθηκαν υπερδιπλάσια ποσά από τα αιτηθέντα και αντλήθηκαν 375 εκατ. ευρώ με επιτόκιο 4,875% έναντι 8% του παλαιού ομολόγου.

Η σημαντική κερδοφόρος λειτουργία του Ομίλου, EBITDA 758 εκατ. ευρώ το 2015 με πρόβλεψη έως 700 εκατ. ευρώ για το 2016, παρά τα χαμηλά διεθνή περιθώρια, διαμορφώνουν ένα πλαίσιο αισιοδοξίας για την ικανότητα του Ομίλου να αντλήσει, αν χρειασθεί, σημαντικότερα ποσά για ένα ακόμα μεγαλύτερο επενδυτικό πρόγραμμα, με προϋπόθεση τα στελέχη και η Διοίκηση του Ομίλου να συνεχίσουν απαρέγκλιτα την επιχειρηματική του δράση στην κατεύθυνση της εξωστρέφειας, της διαρκούς ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της τεχνολογίας και της τεχνογνωσίας και της έγκαιρης και αποτελεσματικής προσαρμογής στον συντελούμενο ενεργειακό μετασχηματισμό της ΕΕ, στο πλαίσιο της βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, με επίκεντρο τον άνθρωπο και την προστασία του περιβάλλοντος.